

Людмила Цинкобур
Науковий керівник: Осіпова Л.В., к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Демократизація суспільства, перегляд фундаментальних основ суспільно-економічного устрою і форм господарювання, формування нової економічної політики сьогодні потребують реформування всієї системи економічних відносин. Для цього необхідне чітке уявлення про закономірності змін, що відбуваються в суспільному виробництві, опанування нових економічних знань, пошук шляхів формування адекватного типу економічного мислення та норм поведінки, які втілюють у собі сучасний рівень економічної стратегії.

Економічна думка людства пройшла довгий шлях від появи певних уявлень про явища господарчого життя, окремих ідей, висловлювань, поглядів економічного характеру до формування економічної теорії, вчень, знань. Проблеми становлення економічного мислення присвячені дослідження багатьох вчених, серед них праці: Волощук [1], Кицькай [2], Лапіної [3], Марцина [4], Олексенка [5].

Окрім того, суть проблеми формування економічного мислення можна окреслити словами багатьох відомих осіб, наведемо деякі з них (Табл.1).

Таблиця 1

Трактування економічного мислення різними авторами

Автор	Трактування
Бернард Шоу	Економіка - це вміння користуватися життям найкращим чином
Протагор	Людина є міра всім речам
А. Ейнштейн	Економіка змінюється зі змінами нашого мислення
Джозеф Ф. Енрайт	Мислити по шаблону – найімовірніший спосіб завалити справу
Сенека	Не стільки важливо, якій справі ви віддаєте перевагу, а важливо, яких результатів ви у ній досягаєте
Б. Ауербах	Нажити багато грошей – сміливість; зберегти їх – мудрість, а вміло використовувати – мистецтво
А. Сміт	Однакове в усіх людей постійне прагнення покращити своє становище — це початок, з якого витікає як суспільне і національне, так і особисте багатство

важаючи на значення саме економічного мислення у сучасних умовах простежується обґрунтування необхідності удосконалення системи економічної освіти, при чому, центром цієї роботи мають бути освітні заклади. Так, станом на 2015 рік в Україні налічується 297 ВНЗ які здійснюють підготовку за економічним напрямом [2, с.45].

Розуміючи неперспективність лише домашнього виховання, багато відомих наукових діячів виступали за постановку цієї справи на державну основу, за необхідність ознайомлення особистості з економічними поняттями в державних навчальних закладах, розвитку в них певного економічного мислення [3, с. 56].

На сьогоднішній день ринкові стосунки у суспільстві кардинально змінюють мету праці, зростає її інтенсивність, напруженість, вимоги високого професіоналізму та відповідальності. Ринок призводить до масового зростання безробіття, а також породжує необхідність: формування нових господарських структур на основі багатоманітності форм власності, необхідності перепідготовки кадрів, наявності "гнучких кадрів" та нового економічного мислення. Потрібні спеціалісти, які здатні до постійного удосконалення професійної діяльності, до вміння самореалізації в ринкових умовах.

Однак сучасна молодь виявилася не підготовленою до нових соціально-економічних умов. Поширились такі негативні прояви, як бездуховність, сутяжництво, агресивність, лицемірство, конформізм, тощо. Серйозній деформації піддалася система уявлень про престижність освіти, професійність, культ і культуру праці.

Усе це вплинуло на розвиток економічного мислення й на поведінку молоді. Аналіз теорії і практики формування економічного мислення свідчить про наявність основної суперечності - відставання економічної освіти від потреб народного господарства.

Економічне мислення починається з економічного уявлення про те, як функціонує економіка, як створюється суб'єктивний економічний образ: здатність людини або соціальної групи відображати, розуміти економічні явища, пізнавати їх сутність, засвоювати та порівнювати економічні поняття, категорії, теорії з вимогами економічних законів, з об'єктивною реальністю та на основі цього будувати власну економічну діяльність [4, с. 164].

Формування економічного мислення у студентів не може відбуватися в рамках окремого предмета чи виховного заходу. Тому необхідно, щоб зміст економічної освіти розглядався у структурі всіх основних предметів вищої школи. Все більше уваги приділяється питанню знайдення інноваційного методичного інструментарію, вироблення нових пізнавальних підходів і практик.

Зупинимось детальніше на деяких моментах, які можна віднести до сучасних медіаосвітніх практик. Адже конкретні шляхи отримання і впровадження економічних знань неодмінно мають враховувати особливості, притаманні самому економічному розвитку. Сьогодні ідеться про нове

сприйняття економічного середовища як крізь змістову призму таких базових і порівняно нових для вітчизняної економічної системи категорій, як ринок, конкуренція, підприємництво, економічна самостійність підприємств і регіонів, створення вільних економічних зон, диференціація доходів, різноманітність форм власності, так і переосмислення, надання нового трактування таким поняттям, як участь держави у регулюванні ринку, суспільне благо, соціальне забезпечення населення [1, с. 253].

Однак елементи змісту економічної підготовки та освіти все ще носять фрагментарний, недостатньо скоординований характер і не утворюють єдиної системи, зв'язок навчальної програми з економічною практикою має досить формальний характер. У змісті економічної підготовки нерівномірно розподілені пізнавальні, ціннісні, нормативні, практично-діяльні компоненти. У навчальних програмах ряду предметів нинішніх вищих навчальних закладів відсутнє чітке обґрунтування основних економічних питань, потрібних студентам на сучасному етапі розвитку економіки, таких, що розкривають організаційно-економічні, правові, соціальні, моральні соціально-економічні, психологічні основи взаємодії економічних законів розвитку суспільства та природи.

Отже, сьогодні, в умовах неоднозначних, а іноді хаотичних реформ, які продовжуються в суспільстві, слід працювати над виробленням адекватних інструментів економічного зростання. Вони пов'язані насамперед зі змінами соціального і економічного мислення. Особливо це стосується молоді, у свідомості якої відбувається перехід від матеріалістичних до постматеріалістичних цінностей, пов'язаних зі світом ІТ і медіасферою. За таких умов необхідно виробити виключно тонкі механізми налаштування економічних процесів за допомогою формування адекватного, інноваційного стилю мислення у молоді, представників малого і середнього бізнесу і управлінців.

Список використаних джерел:

1. Волощук О. А. Деякі особливості формування нового економічного стилю мислення: політологічні аспекти / О. А. Волощук // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого : зб. наук. пр. Сер. Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – Х. : Право, 2012. – № 2. – С. 250-259.
2. Кицкай Л. І. Економічна культура як складова економічної освіти / Л. І. Кицкай // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2007. – № 3(21). – С. 43-47.
3. Лапіна Т. Формування економічного мислення у студентів-фахівців економічного профілю / Т. Лапіна // Нова педагогічна думка : наук.-метод. журн. – 2011. – № 1. – С. 55-58.

4. Марцин В. С. Нові підходи до системи трансформації суспільства та місце в ній економічного мислення через інтерес і знання / В. С. Марцин // Фінансовий простір. – 2011. – № 3. – С. 161-171.
5. Олексенко Р. Перспективи й основні напрями розвитку сучасної економічної освіти / Р. Олексенко // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди". Педагогіка. Психологія. Філософія. – 2013. – Вип. 28(1). – С. 379-384.